

Skatteutskottets yttrande

1983/84:7 y

till näringsutskottet om kooperationens kapitalförsörjning, m. m.
(prop. 1983/84:84)

Till näringsutskottet

Sedan näringsutskottet berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1983/84:84 om kooperationens kapitalförsörjning, m. m., och de motioner som väckts i ärendet får skatteutskottet anföra följande.

Kooperativa föreningar är berättigade till avdrag för överskott som fördelas till medlemmarna eller andra kunder i form av pristillägg eller rabatter i förhållande till gjorda köp eller försäljningar. Avdrag är däremot inte medgivet för utdelning på medlemmarnas insatskapital. Sådan utdelning blir därför – i likhet med vad som gäller för aktiebolagen – i princip föremål för s. k. ekonomisk dubbelbeskattning.

Propositionen, som grundar sig på kooperationsutredningens huvudbetänkande (SOU 1981:60) Kooperationen i samhället, syftar huvudsakligen till att underlätta kooperationens kapitalförsörjningsproblem. I detta syfte och mot bakgrund av de lättnader som genomförts i dubbelbeskattningen av aktiebolagens vinster föreslås i propositionen att kooperativa föreningar som huvudsakligen driver rörelse blir berättigade till avdrag även för utdelning på insatskapital. Vidare innebär propositionen att föreningarna får möjlighet att ta upp riskkapital även från andra än medlemmar. Detta skall kunna ske genom särskilda s. k. förlagsinsatser som skall inta en ställning mellan medlemskapital och lånat kapital. Den föreslagna avdragsrätten omfattar även utdelning på sådana insatser.

Som anförs i propositionen innebär en begränsning av dubbelbeskattningen av de kooperativa föreningarna att de får möjlighet att lämna större utdelning än i dag, något som kan motivera medlemmarna att öka sina kapitalinsatser. En avdragsrätt för föreningarna torde också vara en förutsättning för att de skall bli betjänta av möjligheten att ta upp egenkapital i form av förlagsinsatser. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet propositionen i denna del.

Ett annat förslag som berör skatteutskottets ämnesområde är att ränta eller utdelning på aktier och andelar i ekonomiska föreningar skall tas upp som inkomst av jordbruksfastighet eller annan konventionellt beskattad fastighet, om kapitalet tillhör förvärvskällan, och inte som inkomst av kapital. Förslaget överensstämmer med de principer som gäller i fråga om rörelse, och utskottet tillstyrker propositionen även i denna del.

Tre motioner som väckts med anledning av propositionen berör skatteutskottets ämnesområde. I motion 1900 av Nils Åsling (c) och andre vice talmannen Anders Dahlgren (c), yrkande 3 i motion 2536 av Thorbjörn

Fälldin m. fl. (c) och motion 2537 av Sven Erik Lorentzon (m) tar motionärerna upp ett förslag från utredningen som avvisats i propositionen, nämligen att medlemmarna i lantbrukskooperativa föreningar skall få uppskov vid beskattningen genom avdrag med högst 60 % av insatsbetalningarna. Senast när jordbruket upphör skall avdragsbeloppen återföras till beskattning. Motionärerna framhåller att företagen inom lantbrukskooperationen har svåra kapitalförsörjningsproblem och att de enskilda medlemmarnas kapitalinsatser är höga. Dessa företag kommer emellertid enligt motionärerna i praktiken inte att få någon nytta av den i propositionen föreslagna avdragsrätten för utdelningar, eftersom de av tradition inte lämnar någon utdelning på insatserna. Enligt motionärernas uppfattning har utredningens förslag i detta hänseende en central betydelse för lantbrukskooperationens konsolidering.

I motion 2536 yrkas också (yrkande 4) fortsatta initiativ från regeringen för att underlätta bildandet av arbetskooperativ genom en avdragsrätt för inbetalat insatskapital.

Utskottet finner i likhet med departementschefen att riskkapital bör byggas upp av beskattade medel. Som anförs i propositionen kan det också ifrågasättas om det föreslagna avdraget skulle öka medlemsinsatserna i nämnvärd utsträckning, eftersom skattesystemet redan i dag ger jordbrukarna tillräckliga möjligheter till skattekrediter. Enligt utskottets uppfattning bör kooperationens kapitalförsörjning i första hand underlättas genom åtgärder som riktar sig direkt till de kooperativa företagen. Propositionen har denna inriktning. Regeringens förslag innebär bl. a. att de skattemässiga hindren mot utdelning på insatskapital undanröjs och att de ekonomiska föreningarna får nya källor för anskaffning av riskkapital. Mot denna bakgrund och med hänvisning till de administrativa skäl som finansministern åberopat mot de delar av utredningsförslaget som motionärerna tagit upp avstyrker utskottet motionerna i nämnda delar.

Stockholm den 21 februari 1984

På skatteutskottets vägnar

RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Valter Kristenson (s), Stig Josefson (c), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c)*, Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Lars Hedfors (s), Anna Lindh (s), Ewy Möller (m) och Bruno Poromaa (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Avvikande meningar

1. Förste vice talmannen Ingerd Troedsson (m), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp) och Ewy Möller (m) anser att sista stycket av utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör Kooperationens kapitalförsörjning i första hand underlättas genom åtgärder som riktar sig direkt till de kooperativa företagen. Propositionen har denna inriktning. Regeringens förslag innebär bl. a. att de skattemässiga hindren mot utdelning på insatskapital undanröjs och att de ekonomiska föreningarna får nya källor för anskaffning av riskkapital.

Utredningens förslag att medlemmarna i lantbrukskooperativa föreningar skall få uppskjuta beskattningen för inkomster som används för att betala insatser skall ses mot bakgrund av att dessa föreningar av principiella skäl hittills inte har lämnat någon utdelning på insatskapital. Utan att dessa principer ändras kommer således den föreslagna avdragsrätten för utdelning inte att få någon betydelse för lantbrukskooperationen. Samtidigt bör framhållas att lantbrukarnas kapitalinsatser i föreningarna många gånger är så höga att medlemmarna knappast har möjlighet att med beskattade medel bidra till angelägna förbättringar av lantbrukskooperationens kapitalförsörjning.

Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning att ytterligare åtgärder bör vidtas för att främja Kooperationens kapitalbehov. Som anförts vid remissbehandlingen skulle emellertid den föreslagna avdragsrätten för inbetalat insatskapital missgynna företag som konkurrerar med lantbrukskooperationen, t. ex. mindre och medelstora företag som brottas med motsvarande problem. Mot denna bakgrund är utskottet f. n. inte berett att tillstyrka en sådan lösning enbart för vissa ekonomiska föreningar. Det bör i stället övervägas om inte ett avdrag av detta slag bör införas i fråga om samtliga företagsformer. Frågan bör utredas så skyndsamt att nya regler kan träda i kraft redan 1985.

Utskottet avstyrker således de nu aktuella motionsyrkandena men förordar med anledning av motionerna att regeringen får i uppdrag att skyndsamt utreda frågan om en avdragsrätt för tillskjutet andels- eller aktiekapital.

2. Stig Josefson (c) och Ingemar Hallenius (c) anser att sista stycket av utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Producentkooperationen har sedan länge lidit av svåra kapitalförsörjningsproblem. En av anledningarna härtill är att de kooperativa företagen missgynnats vid beskattningen och att de inte på samma sätt som aktiebolagen tillerkänts lättnader och stimulanser från samhällets sida. De förslag som regeringen nu lägger fram på skatteområdet kommer i första hand att gagna konsumentkooperationen. Eftersom producentkooperatio-

nen inte lämnar utdelning till medlemmarna på deras kapitalinsatser kommer företagen inom denna viktiga sektor inte att bli delaktiga i den föreslagna lindringen av dubbelbeskattningen av insatsröntan.

Det bör framhållas att medlemsinsatserna utgör en väsentlig del av lantbrukskooperationens egenkapital men att insatsernas andel av totalkapitalet under den senaste tioårsperioden inte har kunnat upprätthållas. Möjligheterna att uppnå förbättringar i detta hänseende utan särskilda stimulanser från samhällets sida ter sig små. De förslag som regeringen nu lägger fram på skatteområdet torde – som framgår av vad som nyss anförts – inte kunna förändra denna situation nämnvärt.

Kooperationsutredningens förslag till en uppskjuten beskattning för inkomster som används för betalning av medlemsinsatser har en central betydelse för lantbrukskooperationens konsolidering. Regeringen har motiverat sin avvisande inställning till detta förslag med att riskvilligt kapital i princip skall vara beskattat och att Kooperationen skulle gynnas på bekostnad av andra företag. Utskottet kan inte instämma i dessa invändningar. Bl. a. kan framhållas att man sedan länge accepterat att företag arbetar med reserver som beskattas först i samband med upplösning. Förslaget ligger väl i linje med de tankgångar som finns i fråga om begränsad beskattning av kapital i mindre företag, så länge kapitalet är verksamt inom företaget. En avdragsrätt för insatskapitalet medför också den fördelen att de aktiva medlemmarnas betungande betalningsskyldighet underlättas samtidigt som ett utträde ur föreningen medför beskattning.

Utskottet instämmer således i motionärernas uppfattning att medlemmarna bör få möjlighet till uppskov med beskattningen med 60 % av insatsen i huvudsaklig överensstämmelse med utredningsförslaget. Avdragsrättens närmare omfattning kan emellertid behöva övervägas ytterligare. Vissa skäl kan tala för att avdragsrätten uttryckligen bör knytas till andelskapital i producentkooperationen. Som anförts i motion 2536 bör det också undersökas i vad mån avdragsrätten kan utformas så att reglerna underlättar startandet eller ombildandet av företag till s. k. arbetskooperativa företag eller personalägda företag.

Med hänvisning till det anförda förordar utskottet att regeringen med anledning av motionerna får i uppdrag att skyndsamt lägga fram förslag till en avdragsrätt vid beskattningen för insatskapital i huvudsaklig överensstämmelse med kooperationsutredningens förslag.